

УДК 21:316

DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.42.10>

ДВА ШЛЯХИ ПОШУКУ СПАСІННЯ НА ПРИКЛАДІ ПАРАЛЕЛІЗМУ МІЖ ЗАКХЕЄМ І ВАРТИМЕЄМ

Лібні Х. Дюбрес Ст.

Університет Матея Бела

Národná 12, 974 01, Banská Bystrica, Словацьчина

Проаналізовано дев'ятнадцятий розділ Євангелія від Луки та проведено паралелі між процесом пошуку спасіння митарем Закхеєм та сліпим Вартимеєм. Констатовано, що в дні буття Христа на землі в Єрусалимі перебувало десятки митарів, однак біблійний автор серед інших митарів виділив Закхея, тим що вказав його ім'я. В цьому ж контексті був виділений і Вартимей тим, що не зважаючи на заборону мовчати, продовжував голосно звати Христа. У Євангелії від Марка сліпий Вартимей згадується доволі своєрідно та з спеціальних використанням алюзій. Його особистість привернула увагу Ісуса Христа через його бажання наблизитися до Спасителя та отримати від Нього фізичне зіллення. Ісус почув хвалебні вигуки Вартимея і зупинився, щоб задовольнити його бажання і фізичну потребу. І тут є контраст, що такий сліпий, як Вартимей, явно потребував доброти з боку оточуючих, однак лише Христос істино благословив і винагородив віру Вартимея, зілливши його хворобу. Як результат аналізу досвіду навернення Закхея знайдено спільні паралелі із досвідом пошуку Христа Вартимеєм. Насамперед, у досвіді Закхея виділено подібності з історією про Вартимея у тому, що обидва бажать побачити и поговорити із Христом, и обидва хочуть отримати від нього благодать, любов і милість. Один бажає зіллити душу, а інший зіллити тіло, і як результат також врятувати свою душу. В цьому контексті євангельський автор використовує різні герменевтичні нотатки, які пов'язані з історією зіллення сліпого Вартимея Ісусом з уривку Євангелія від Марка 10:46-52. Його мета – вказати на аспект перетворення людини зі сліпого жебрака на свідка через цілющу силу Христа. В іншому випадку Закхей змушений залізти на дерево, щоб побачити Ісуса. Як результат виникає низка богословських питань про значення цієї історії. Шукаючи відповіді з допомогою герменевтичного аналізу текстів встановлено, що обидві історії мають практичну ілюстрацію того, яким чином люди знаходять спасіння у своїх релігійних пошуках.

Ключові слова: два шляхи пошуку спасіння, герменевтичний аналіз, Вартимей, Закхей, Євангеліє від Луки.

Постановка проблеми. Грунтовне дослідження Біблії є нелегким завданням, тож важливо, щоб віруючі люди були у курсі різних методів, які допомагають тлумачити Біблію. Історія, що оповідає про зіллення, записана у євангельських книгах, виступає предметом нашого аналізу. Спочатку Ісус зупинився на дорозі, щоб допомогти сліпому, що є прикладом служіння, адже «Людський Син прийшов служити» (Мк. 10:45). Сліпий відчувши на собі Божу любов залишив своє життя жебрака, щоб слідувати за Ісусом (Мр 10:21-22). Нарешті, ми бачимо сліпого, повністю відновленим, що перейшов від жебрацтва до здобуття свободи і гідності, що є ілюстрацією того, в чому полягало спасіння, яке Ісус збирався всім людям ціною Свого життя (Мк. 10: 45).

За словами доктора Руїса Лоренцо Кортеса Гарсії, професора богослов'я та педагога в Чилі, існує 3 методи тлумачення: 1) критичний історичний метод, що є комплексом різних наукових зусиль з аналізу та вивчення Біблії. У ньому виділяються принаймні три основні етапи: текст, літературний аналіз та історія; 2) соціологічний метод: з'явився у 70-ті роки, як новий спосіб читання та аналізу біблійного тексту, соціологічні принципи

застосовуються до роботи тлумачів. Суть соціологічного методу або матеріалістичного читання Біблії полягає в тому, щоб пов'язати християнську віру та можливості для найбідніших верств населення за допомогою повторного читання; 3) метод екструкції. Цей метод має справу здебільшого з семіотичним аналізом, який є наукою про значення. Тому основна характеристика його у тому, щоб побачити, як виникає сенс тексту, й далі крок за кроком розібрати зміст.

У роботі ми спробуємо відповісти на наступні питання: Як наблизитись до Месії, долаючи всі перешкоди? Чи може наш гріх чи гріховне життя стати перешкодою на шляху до Ісуса? Чи буде розкаєне серце, що визнає свій гріх, свідченням справжнього навернення? Як пояснити текст та як його інтерпретувати? Як цей уривок впливає та змінює читача? Що він говорить про Бога і Його план спасіння?

Виклад основного матеріалу. Екзегеза та ейзегеза виступають як два протилежні підходи до вивчення Біблії. Обидва терміни належать до інтерпретації тексту. На відміну від екзегези, ейзегеза – це особисті інтерпретації до пояснення тексту. Загалом ці два терміни різняться тим, що екзегетичний тип аналізу тексту належить до більш об'єктивної оцінки, а ейзегеза – до суб'єктивної.

Зустріч Ісуса із Закхеєм та Вартімеєм відбулася в Єрихоні, перше зіцлення є тілесним, а друге зіцлення духовне. Сліпий з Єрихона в Євангелії від Марка вважається останнім чудом Ісуса. Щодо Закхея, то є кілька кроків пов'язаних із його наверненням. Вони включають його соціальне та духовне становище. Закхей був відомий як єврейський збирач податків (митник), який фігурує в Євангелії від Луки. Ця людина була однією з головних збирачів, тому співвітчизники ненавиділи його через професію. Він зробив багато несправедливих вчинків і отримував вигоду з нечесного прибутку. Таким чином він надзвичайно збагатився навіть ціною репутації злодія та корупції. Духовно Закхей був сліпий, сповнений нетямущості, безбожного життя і п'яний від нечесно нажитих багатств. Він жив безладним та гріховним життям, бо гріх засліплює наш духовний зір.

Закхей був невисокого зросту, і тому, коли Ісус увійшов до міста Єрихон зібрався великий натовп, щоб побачити його, а він залишився позаду і не зміг нічого побачити. Його низький фізичний і духовний зріст був великим випробуванням, тож він пішов уперед і піднявся на смоковницю (*Ficus sycomorus*), оскільки Ісус збирався пройти перед нею. Він міг послизнутися і впасти, а також натовп міг знайти його і побити за всі його злочини, несправедливо завдані бідним. Жорстке правило розрахунку. Але коли ми хочемо слідувати за Христом, ми не повинні боятися викликів, і ми без жодного сумніву здобудемо перемогу. Ісус знав про переживання Закхея і Його слова стали несподіванкою для всіх: “поспіши, тому що я хочу дістатися до твого дому”.

Перш за все, важливо прийняти прощення, яке Спаситель пропонує отримати безкоштовно, через благодать. Закхей поспішно зліз із дерева, підійшов до ніг Ісуса і слухняно прийняв Його запрошення прийти до нього додому та отримати прощення. Доктор Ф.Ф. Брюс каже: „бесіда з метою своєчасної настанови допоможе зміцнити сильний християнський характер і стимулюватиме зростання у благодаті”.

Потім прийшли вони в Єрихон, і коли Ісус разом з учнями Своїми та безліччю народу проходив біля дороги, поряд сидів сліпий жебрак, якого звали Вартимей (син Тімей). Коли він почувши, що йде Ісус Назарянин, то почав кричати: “Сину Давидів, Ісусе, змілосердися наді мною!”. Люди змушували його мовчати, але Вартимей кричав ще голосніше: «Сину Давидов, зглянься наді мною!» Ісус зупинився і сказав: «Покличте його». Сліпого покликали і той, скинувши з себе верхній одяг, схопився і пішов до Ісуса. Ісус запитав його: “Чого ти хочеш від Мене? Що тобі зробити?» Сліпий сказав Йому: “Раввуні, мені б тільки

бачити!” Тоді Ісус сказав йому: “Іди, віра твоя зміцнилася тебе”. І тієї ж миті сліпий прозрів і пішов дорогою слідом за Ісусом.

Сліпі – це люди зі слабким зором, яким важко пересуватися в маловідомому середовищі. На жаль, фізичні рухи є для них великою проблемою. Саме тому багатьох із них завжди супроводжує друг, тростина і собака або родич. Сліпі вивчають усі деталі, щоб облаштувати та подолати, яким би маленьким не був їхній будинок, якщо хтось поміняє меблі місцями – це може стати справжньою проблемою та викликом.

Ісус прийшов не для умилостивлення, а для того, щоб зняти провину та очистити грішників. У жодному разі це не підкуп Бога і не підкуп для задоволення якихось особистих потреб. Це був досконалий божественний план, про який Павло сказав: «якого Бог запропонував у жертву умилостивлення в Крові Його через віру, для свідчення правди Його в прощення гріхів, зроблених раніше, під час довготерпіння Божого, до свідчення правди Його нині, нехай Він з'явиться праведним і виправдує віруючого в Ісуса (Рим. 3:25, 26). Іншими словами, це було зроблено не на вимогу Бога, а з Його ініціативи.

Ісус заплатив викуп за всіх людей і звільнив їх, бранців гріха. Справжнє розуміння цієї істини приходить, коли ми зіштовхуємося зі складною природою нашої гріховності і з тим, як Бог має боротися з бунтом, що вирвався на свободу у Його Всесвіті. Соціальні проблеми також важливі, часто сліпота сильно впливає на здатність людей робити багато речей у своєму житті, однак натомість вони розвивають багато навичок, які дозволяючи їм без проблем читати екран комп'ютера, книгу чи робити будь-які інші речі. Видатний теолог Луїс Беркхоф каже: «Рятівну віру можна визначити як певне переконання, викликане в серці Святим Духом, як істину Євангелія і сердечну надію (довіру) на обітниці Божі у Христі». На той час сліпота пропонувала людям єдиний варіант існування – просити милостиню, що й робив Вартимей.

Проаналізуємо становище сліпого на дорозі в Єрихон: людина з фізичними, соціальними та духовними потребами, з арамейським ім'ям, Вартимей, син Тимея. У той час сліпа людина не мала жодних перспектив на майбутнє, лише просити милостиню. Людина, яка не має власного житла, роботи, друзів, її надія на життя – це співчуття оточуючих. Це людина, яка живе у піймці.

Вартимей бачив те, чого не могли бачити фарисеї. Коли йому пояснили, що повз нього проходить Ісус Назарей, він з великою вірою вигукує: “Сину Давидів, Ісусе, помилуй мене”. З надією він повторює ці слова багато разів, що сильно розлютило натовп. Після обурення з боку людей та злісних заборон, він замість того, щоб впасти у відчай, вигукує з більшою силою та вірою, всупереч опору народу: «Син Давидів! Помилуй мене».

Приклад Вартимея навчає нас зберігати віру в Ісуса, незважаючи на опір середовища, що нас оточує. Все належить Христу через творіння і відкуплення: якби занепали люди, погодилися б стати синами та доньками Божими через добровільний послух, вони стали б одним єдиним із Христом. Спаситель викупив кожного, віддавши своє життя, зазнавши покарання за гріх. Ті, хто істинно навернені, відкриють спасаючу благодать нашого Викупителя.

У цій історії є кілька важливих деталей, які заслуговують на особливу увагу. По-перше, кожна людина належить Христові, тому що наш Спаситель заплатив за неї високу ціну. По-друге, люди повинні усвідомити, що мають стати дітьми Божими, доводячи своїм життям послух, віру та любов до Бога. По-третє, відчувши бажання бути дітьми Божими, ми стаємо єдиними з Христом. Однак той факт, що Христос викупив нас на хресті, не робить нас єдиними з Ним. Потрібен свідомий крок на зустріч.

Сліпий жебрак з Єрихона досягнув більш досконалого розуміння характеру Ісуса Христа, ніж єврейські рабини з Єрусалима. У той час як євреї Ізраїлю були зрячими, однак

сліпими духовно, фізично сліпий жебрак при дорозі сприйняв Месію з повною ясністю очима віри. Вартимей не міг бачити величних справ Ісуса, але він бачив його через новини, які він отримував, і їх було достатньо, щоб переконати його в тому, що Бог виконав свою обіцянку про Спасителя.

Подібно до Вартимея, багато людей не маючи багато знань, виявляють велику віру та отримують прощення і спасіння від Бога. Повинно бути тверде переконання у Божественній силі, у Його благодаті та в Його бажанні врятувати людей від рабства гріха. Хоча ми не можемо побачити на власні очі Божі чудеса, але це можливо зробити очима віри. Ми також повинні розуміти, що сліпий Вартимей не тільки бачив в Ісусі Спасителя, але й визнав у ньому Сина Давидового. Вартимей зрозумів, що Ісус справді походив із роду Давида, звідки повинен був прийти обіцяний Месія. Знаючи, що Ісус був Назореем, він почав говорити з Ним. Псалмист говорить у цьому контексті: “Згадай скорботу мою і поневіряння мої, полин і жовч! Душа моя невпинно пам’ятає це і схиляється в мені. Але ось що я згадую, і тому маю надію: непохитна любов Господа ніколи не припиняється; його милості ніколи не закінчуються; вони оновлюються щоранку; велика твоя вірність. Господь частина моя, – каже душа моя, – тому я надіятимуся на Нього».

Не гаючи часу, Вартимей почав «подавати голос», щоб привернути до себе увагу. Він був сповнений рішучості не пропустити можливість, яка була перед ним, і яку він повинен був використати, щоб почати нове життя. І, безперечно, це була справді виняткова можливість, оскільки Ісус ніколи більше не пройде через це місце. Скільки можливостей у нашому житті ми безповоротно втрачаємо, які могли б допомогти нам наблизитись до Ісуса та зустрітись з Ним.

З рішучою хоробрістю і твердістю, які дивували натовп, Вартимей не втратив сміливості «подавати голос», доки не добився того, що Ісус побачив його. Євангеліст Марк докладно описує і пояснює випадок з Вартимеем. Це змушує нас зробити висновок, що батько Тимей та син Вартимей мали бути відомими постатями у ранній церкві. Він також показує нам, що Вартимей був сліпий і що він був бідний і потребував милостині, тому для його виживання потрібна була допомога небайдужих людей.

Без сумніву, його жебраче життя змушувало заробляти принизливим способом. До того ж, хоча його присутність на свято в Єрусалимі була обов’язковою Вартимею було важко дійти туди. У святкові дні по шляху, біля якого він просив милостиню проходило набагато більше людей, ніж раніше і він мав надію отримати більше грошей, через щедрість паломників.

У книзі Марка сліпий Вартимей згадується дуже своєрідно та образно. У Біблії згадується не мало людей, які привернули увагу Ісуса своїм бажанням наблизитися до Нього і отримати від Нього зцілення. Ісус почув хвалебні вигуки Вартимея і зупинився, щоб дізнатися про його бажання і потребу. Такий сліпий, як Вартимей, явно потребував доброти з боку оточуючих. Ісус благословляє і нагороджує віру Вартимея і зціляє його.

Місто Єрихон було маленьким, з одним входом та одним виходом. З простими шляхами і Вартимей був лише одним з багатьох бідняків, що просили милостиню, але з однією відмінністю – його серце було не таким, як у городян, які не знали справжнього характеру Ісуса. Ми шукаємо церкву з багатьох причин та цілей, не обов’язково для того, щоб поклонитися Богові. Якщо ми дійсно віримо в Господа, ми завжди шукатимемо Його присутності.

Той, хто щиро докладає всіх зусиль, принесе багато плодів. Ісус знає, що ми хочемо мати особисту зустріч із Ним, але ми буваємо одержимі принадами цього світу смерті та розчарування. Чи може бути так, що можливостей та пропозицій, які дає нам Ісус, небагато? Ні, навпаки, їх багато. Він готовий благословити нас і забезпечити необхідними “ліками”. Христос є рішенням всіх проблем людства. Тільки Христос може пробачити

наші гріхи і почуття провини через покаяння, і це принесе радість, мир та спокій у наше християнське життя. Є мільйони сумних і спантеличених людей, і вони ходять по світу, просячи про допомогу, питаючи, що вони можуть зробити, щоб позбутися гріха у своєму житті. Проблеми в сім'ї, труднощі на роботі, хвороби, спричинені стресом та фінансовими зобов'язаннями породжують у їхньому житті нескінченне занепокоєння.

У 6 главі Послання до Римлян сказано: «Відплата за гріх – смерть, а дар Божий – життя вічне у Христі Ісусі», а в 1 Петра 2:22 сказано: «Він Сам поніс гріхи наші тілом Своїм на хрест, щоб ми померли для гріха і жили праведним життям». Як каже професор доктор Анхель М. Родрігес з університету Ендрюса: «з іншого боку, Бог є Бог, який створив світло з п'тьми. Воно припиняє людську сліпоту, змушуючи світло сяяти у наших серцях». Це світло висвітлює всю нашу істоту і дозволяє нам бачити світло пізнання слави Божої в особі Ісуса Христа».

Обличчя Христа – це ще один спосіб навернення до Нього як до образу Божого. У цьому випадку Христос як образ Божий виявляє славу Божу, тобто Божий характер. У цих віршах позначення Христа як образу Божого вказує як на Його природу (Він боже-ственний), так і на Його функцію: Він виявляє славу Божу у світі гріха і в конфлікті з богом цього світу». Здається, ентузіазм, з яким ця людина говорила про Ісуса, спонукав його сусідів виявити інтерес до Господа: «Тоді вони сказали йому: де Він?» Але Господь відділив Себе від сліпого, коли наказав йому омитися в купальні Силоам, він виконав доручення і отримав сцілення.

Вартимей отримав фізичний зір, але, очевидно, ще не знав Ісуса. В нього була можливість надалі жити новим життям і пізнати Ісуса ще більше. Господь не залишає справи наполовину. Ісус – рішення: багато людей захоплюються Нагірною проповіддю та постійно згадують про неї, але ця проповідь була проповідана не тільки для того, щоб нею захоплювалися, але щоб її принципи втілювали у практичному житті.

У розглянутих історіях присутні багато речей, які ми маємо робити згідно із постановами Господа, але перш за все людина повинна переконатися, що хоче увійти в Царство Небесне, а отже пройти вузький тернистий шлях. «Входьте вузькими дверима... тому що вузькі двері, і вузька дорога, що веде в життя, і мало хто знаходить її». Саме віра рятує людину та пускає Христа у змучене серце. Євреї чекали Царя з усією пишнотою, а не смиренного Месію, який допомагає знедоленим та ходить у будинок до митника.

Ймовірно, вони думали, що якби Він був таким Царем, як уявляли Його учні (Мк 10:42), то не підходив би так близько до бідняків та митників, не вислуховував би їх прохання і не давав би їм полегшення. Бог відкриває двері для тих, для кого Він бажає, там де Він цього бажає незважаючи на перешкоди, проблеми та факти неможливості. Важливо пам'ятати, що Він контролює ваше життя, і зберігати повний спокій.

“Євангеліє від Івана складається з двох частин, які Реймонд Е. Браун назвав «Книгою знамен» та «Книгою слави». У «Книзі знамен» розповідається про публічні чудеса Ісуса, які називаються знаменами. «Книга Слави» включає вчення Ісуса, яке Він викладав тільки своїм учням, Його розп'яття та воскресіння. Браун виділив три рівні тексту в Євангелії від Івана: 1) первісна версія, яку Браун вважає заснованою на особистому досвіді Ісуса; 2) структурований літературний твір євангеліста, що спирається на додаткові джерела; та 3) відредагована версія, відома сьогодні читачам [2, с. 333–360].

Висновки. Отже, при зустрічі з Ісусом одні зцілюються, інші – ні, деякі люди сліпі фізично, однак мають духовний зір, інші є зрячими, однак Ісус називає їх сліпими. Вартимей ніколи не знав Ісуса особисто, однак мав велику віру лише за чутками. Він називає Ісуса сином Давида, а значить, Месією. Сліпці намагаються змусити замовкнути, адже

ніхто Ісуса офіційно Месією не визнавав, однак Вартимей вірив і отримав довгоочікуване зцілення. Закхей навпаки ж має багатство та земні блага, однак потребує іншого зцілення – духовного. Ці історії свідчать про те, що Ісус знає потреби кожної людини і задовольняє їх, за умови віри в Нього.

Список використаної літератури

1. Berkoff L. Systematic theology. Grand Rapids, MI : W.B. Eerdmans Pub. Co., 1996. 833 p.
2. Brown R. E. Introduction to the New Testament. New York : Doubleday, 1997. 878 p.
3. Bruce F. The Epistle to the Ephesians: A Verse-by-Verse Exposition by One of the Great Bible Scholars of Our Age. Downwood, Claverton Down Road : Creative Communications Ltd, 2012.
4. Dubreuze L. H. Zo slepého zobračka nasledovník Ježiša (Hermeneutické poznámky). *Testimonium fidei – časopis pre teológiu a katechetiku*. 2020. Vol. 8. No. 2. P. 116–128.
5. Brown R. E., Introduction to the New Testament, The Anchor Bible Reference Library. New York : Doubleday, 1997. P. 171–174.

TWO WAYS OF FINDING SALVATION ON THE EXAMPLE OF PARALLELISM BETWEEN ZAKHEI AND BARTHIME

Libny H. Dubreuze Sr.

Matej Bel University

Národná 12, 974 01, Banská Bystrica, Slovakia

The nineteenth chapter of the Gospel of Luke is analyzed and parallels are drawn between the process of salvation by the publican Zacchaeus and the blind Bartimaeus. It is said that there were dozens of publicans on earth in the days of Christ's existence, but the biblical author singled out Zacchaeus among other publicans by mentioning his name. In the same context, Bartimaeus was distinguished by the fact that despite the prohibition of silence, he continued to call out loud to Christ. In the Gospel of Mark, blind Bartimaeus is mentioned in a rather peculiar way and with special use of allusions. His personality caught the attention of Jesus Christ because of his desire to draw closer to the Savior and receive physical healing from Him. Jesus heard Bartimaeus' laudatory cries and stopped to satisfy his desire and physical need. And here is the contrast that a blind man like Bartimaeus clearly needed the kindness of others, but only Christ truly blessed and rewarded Bartimaeus' faith by healing his illness. As a result of the analysis of the experience of Zacchaeus' conversion, common parallels were found with the experience of the search for Christ by Bartimaeus. First of all, Zacchaeus' experience bears a resemblance to the story of Bartimaeus in that they both want to see and talk with Christ, and both want to receive grace, love, and mercy from him. One wants to heal the soul, and the other wants to heal the body, and as a result also save his soul. In this context, the Gospel author uses various hermeneutical notes that relate to the story of the healing of blind Bartimaeus by Jesus from Mark 10:46-52. Its purpose is to point to the aspect of the transformation of man from a blind beggar to a witness through the healing power of Christ. Otherwise, Zacchaeus is forced to climb a tree to see Jesus. As a result, a number of theological questions arise about the significance of this story. Looking for answers through hermeneutic analysis of the texts, it was found that both stories have a practical illustration of how people find salvation in their religious pursuits.

Key words: two ways of seeking salvation, hermeneutic analysis, Bartimaeus, Zacchaeus, Gospel of Luke.